

Maantiedon tutkielma

CHILE

Kaisa Kuhala 8.A
Kuhalan peruskoulu
kevät 2018

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Sijainti ja väestö.....	2
3. Luonnonolot.....	3
4. Talous ja elinkeinot.....	5
5. Nähtävyydet.....	6
Lähdeluettelo.....	7

1. Johdanto

Valitsimme maaksemme Chilen, joka on kapea maakaistale Etelä-Amerikan kärjessä. Meitä kiinnosti tietää, millaista on elämä Tyynen valtameren rannalla maapallon toisella puolella. Varsinkin ilmasto yllätti meidät, samoin erikoinen eläinkunta.

Chilen tuotteista emme tiedä mitään eikä eteläamerikkalainen kulttuurikaan ole tuttu. Lähinnä kyseisestä mantereesta tulee mieleen huumekauppa, joten toivottavasti saamme selville jotain hiukan positiivisempaakin. Uutta on se, että kuuluisa Pääsiäissaari kuuluu Chilelle.

2. Sijainti ja väestö

Chile oli aiemmin diktatuuri, mutta siitä tuli demokraattinen tasavalta vuonna 1990. Se sijaitsee Etelä-Amerikan eteläkärjessä länsireunalla. Sen pituus on 4,6 kilometriä, mutta leveys on vain 175 kilometriä. Se onkin näillä mitoilla maailman pisin ja kapein maa. Chile rajoittuu toiselta puolelta Tyynelle valtamerelle ja toiselta puolelta Andien vuoristoon. Keskiosissa sijaitsee maailman suurin autiomaa Atacama. Korkein kohta on Ojos del Salado, joka on melkein seitsemän kilometrin korkuinen. Maan pääkaupunki on Santiago.

Kuva 1. Chilen sijainti Etelä-Amerikassa ja rajanaapurit.

Väestö on melko nuorta ja eniten maassa on 20 - 30 -vuotiaita. Pääosin väestö muodostuu eurooppalaista alkuperää olevista, ja alkuperäisväestöstä eniten on jäljellä mestitsejä, joita on kuitenkin vain noin 3 %. Aikoinaan alueella oli inkavaltio, joskin vaikeakulkuinen maasto vaikeutti valloitusta. 1800-luvulla Chile oli espanjalaisten hallinnassa. Tästä muistona maassa on edelleen eniten katolilaisia, noin 70 %.

Maan virallinen kieli on espanja, mutta siellä puhutaan myös mapudungunia, saksaa ja englantia. Diktatuurin päättymisen johti voimakkaaseen muuttoliikkeeseen ja vuodesta 1992 alkaen maahanmuutto on lisääntynyt 75 %:lla. Asukkaita on lähes 18 miljoonaa.

3. Luonnonolot

Maan huomattavan pituuden vuoksi sen luonnonolot vaihtelevat suuresti. Pohjoisosassa on subtrooppinen ilmasto, kun taas etelässä on kylmiä ja kosteita alueita ja talvet saattavat olla yhtä lumisia kuin Pohjois-Euroopassa.

Kuva 2. Vallo Nevadon hiihtokeskus.

Etelässä on toimivia tulivuoria ja maa kuuluu myös maanjäristysalueisiin. Keskiosassa on välimerenilmasto ja lauhkeaa.

Kuva 3. Vina del Marin hiekkaranta.

Näiden erikoisten ilmasto-olosuhteiden vuoksi Chilestä löytää sekä rantalomakohteita, laskettelukeskuksia että viinitiloja.

Kuva4. Miscanti-laguuni.

Eräs Chilen eläimistön erikoisuus ovat pingviinit. Humboldttingviini on luokiteltu vaarantuneeksi lajiksi El Nino -sääilmiön vuoksi. Merivirtojen voimakkuus ja meren lämpötila vaihtelevat, minkä vuoksi pingviinit joutuvat hakemaan ruokakalansa kauempaa ja jättämään munat ja poikaset pitkiksi ajoiksi suojattomiksi. Toinen riskitekijä on ihmisten toiminta. Pingviinien alueella olevalta saarelta on rakennettu aallonmurtaja mantereelle asti, minkä vuoksi esimerkiksi rotat ja ihmiset ovat päässeet vapaasti häiritsemään pesintää. Huvipursien omistajat ovat jopa tahallisesti rikkoneet pesiä, koska pingviinien uloste likaa heidän veneitään.

Toinen erikoisuus on minikokoinen kauris, pudu. Se on maailman pienin. Vaarallisin eläinlaji Chilessä on puuma, jonka voi nähdä vuoristossa.

Kuva 5. Pudu.

Kamelieläimiä maasta löytyy runsaasti. Näitä ovat vikunjat, alpakat, laamat ja guanakot. Laamat ja guanakot ovat näistä kooltaan suurimmat.

Kuva 6. Guanako.

4. Talous ja elinkeinot

Chile nousi 1990-luvulla erääksi Etelä-Amerikan vauraimmaksi valtioksi, jonka rahayksikkö on peso. Sen pääelinkeino on kaivosteollisuus, ja erityisesti kuparia on viety paljon. Chile on maailman suurin kuparin ja litiumin tuottaja. Viime vuosina tosin työttömyysprosentti on noussut kymmeneen, mutta kaikesta huolimatta maata pidetään taloudellisesti vakaana.

Chile on myös tärkeä viinintuottajamaa ja sen tuotanto on kuusikertaistunut viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Veronsa vievät kuitenkin maanjäristykset, jotka saattavat tuhota viiniviljelmiä. Viiniä tuotetaan maan keskiosassa ja Andeilta valuva vesi pitää huolen kastelusta. Vuoristo estää myös kasvitautien leviämisen.

Pitkän rannikon ansiosta myös kalastus on tärkeä elinkeino, ja maa onkin maailman seitsemänneksi tärkein kalantuottaja. Valitettavasti lohenkasvatus altaissa on tuottanut ympäristöongelmia jätteiden ja ravinteiden levitessä ympäristöön.

5. Nähtävyydet

Santiago de Chile on maan moderni pääkaupunki, jossa on itsessään paljon nähtävää. Sieltä löytyy sekä pilvenpiirtäjiä, museoita, eläintarhoja että vanhaa keskustaa.

Jos on valmis lentämään hiukan kauemmas, kannattaa mennä Tyynellemerelle 3700 kilometrin päähän Pääsiäissaarelle, jossa on muinaisen kansan kokoamat kuuluisat patsaat ja alkuperäinen luonto. Jos luonto kiinnostaa, kannattaa mennä maailman eteläisimpään

kaupunkiin, Punta Arenasiin. Siellä on kansallispuisto, jossa saa esimakua jäätiköistä.

Kuva 5. Pääsiäissaaret.

Pohjoisessa kannattaa mennä San Pedro de Atacamaan, jossa on suolajärviä ja suola-aavikoita, joilla voi nähdä muun muassa flamingoja. Luonnollisesti Andit itsessään ovat upea nähtävyys. Kyseessä on siis maailman pisin vuorijono. Kap Horn sijaitsee aivan eteläkärjessä ja sen ympäri järjestetään laivamatkoja.

Chile on aktiivimatkailijan toivepaikka, koska siellä voi hiihtää, lasketella, surffata ja vaikka patikoida tulivuorten rinteillä.

Lähdeluettelo

Painetut lähteet

Keskitalo, R. ym. 2010: Avara Eurooppa. WSOY.

Palosaari, M. ym. 2001: Koulun kartasto. Otava.

Nettilähteet

Ajankohtaista Chilen kaivossektorilta. Ulkoasianministeriö,

<http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=242250&contentlan=1&culture=fi-FI>, luettu 8.4.2017

Chile. Globalis, <http://www.globalis.fi/Maat/Chile>, luettu 8.4.2017.

Chile. Harold over the Andes, <http://harold.tarinoi.fi/uutiset.html?24>, luettu 12.6.2017

Chile - luontoelämyksiä ja kulttuuria. Matkaopas info, <http://www.matkaopas.info/chile/>, luettu 8.4.2017

Chilen kalastajat sotajalalla. Keskisuomalainen,

<http://www.ksml.fi/ulkomaat/Chilen-kalastajat-sotajalalla/766959>, luettu 8.4.2017

El Nino ja miljonäärien huvipurret ovat ajaneet humboldtinpingviinit ahdinkoon. Tiedebasaari, <https://tiedebasaari.com/tag/chilen-elaimisto/>, luettu 8.4.2017

Historia. Suomen suurlähetystö, Praha,

<http://www.finland.cz/public/default.aspx?contentid=87241&nodeid=31389&culture=fi-FI&contentlan=1>, luettu 8.4.2017

Suomalaisten suosikkiviinit tulevat Chilestä. Rantapallo,

<http://www.rantapallo.fi/ruoka-juomat-viinit/suomalaisten-suosikkiviinit-tulevat-chilesta/>, luettu 8.5.2017